

prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 132/2011 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

3. Sťažovateľom **priznáva** finančné zadostučinenie každému v sume po **3 000 eur**, ktoré **je** Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažovateľom **priznáva** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **796,28 eur**, ktorú **je povinný** Mestský súd Bratislava IV zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav vecí a argumentácia sťažovateľov

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. februára 2023 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 132/2011 (ďalej len „napadnuté konanie“) po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 449/2016 z 13. decembra 2016 (ďalej len „skorší nález“), ako aj porušenia práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Sťažovatelia tiež navrhujú, aby ústavný súd vydal nález, ktorým by prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov, priznal každému zo sťažovateľov finančné zadostučinenie v sume 7 800 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 136/2023-70 z 15. marca 2023 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľov. Súčasne konanie o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ] zastavil a ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ] odmietol z dôvodov tam uvedených.

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia ako žalobcovia podali žalobu, ktorou sa proti spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“) ako žalovanej domáhajú

uloženia povinnosti odstrániť vady bytov, nebytových priestorov a spoločných častí a zariadení bytového domu. Návrh na začatie konania bol na okresnom súde podaný 17. augusta 2011. Ich vecou sa zaoberal aj ústavný súd, ktorý skorším nálezom rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo (celkove 22 tam uvedených) sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (a jemu zodpovedajúce právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov a priznal sťažovateľom finančné zadost'učinenie každému v sume 1 000 eur.

4. Podľa sťažovateľov od vydania skoršieho nálezu prešlo 6 rokov, pričom okresný súd stále vo veci nerozhodol. Posledné pojednávanie vo veci bolo vykonané 12. septembra 2019, teda „pred zarážajúcimi 40 mesiacmi!“. Celková doba napadnutého konania v rozsahu 11 rokov a 5 mesiacov je ústavnoprávne neakceptovateľná, čo zakladá dôvod na vyslovenie aj porušenia práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

5. V podaní doručenom ústavnému súdu 17. apríla 2023 predseda okresného súdu uviedol, že v danej veci došlo dvakrát k zmene zákonného sudcu. Po oboznámení sa s obsahom ústavnej sťažnosti sťažovateľov, súdneho spisu a na základe vyjadrenia zákonného sudcu, ktoré pripojil k vyjadreniu, sa mu podaná ústavná sťažnosť javí ako neopodstatnená. Vychádzajúc z prehľadu jednotlivých úkonov vykonaných od právoplatnosti skoršieho nálezu, zastáva názor, že sa v napadnutom konaní nevyskytlo žiadne podstatné obdobie nečinnosti. Okresný súd plynulo realizoval procesné úkony spojené so znaleckým dokazovaním. Vo veci bolo celkovo nariadených 10 pojednávaní, pričom 6 bolo zrušených. Prvýkrát bolo pojednávanie zrušené kvôli vyhláseniu jednorazového štátneho sviatku (pojednávanie nariadené na 30. október 2018), druhýkrát pojednávanie nariadené na 3. december 2019 na žiadosť žalovanej. Dvakrát boli pojednávania zrušené z dôvodu prijatých opatrení v súvislosti s predchádzaním šírenia ochorenia COVID-19 (nariadené na termíny 24. marec 2020 a 4. marec 2021) a raz z dôvodu zmeny zákonnej sudkyne (pojednávanie nariadené na 10. február 2022). Posledné pojednávanie nariadené na 15. júl 2022 bolo zrušené z dôvodu práceneschopnosti predchádzajúcej zákonnej sudkyne, ktorá je toho času na materskej dovolenke. Nenariadenie nového termínu pojednávania bolo spôsobené neskôr aj dôsledkom zmien personálneho obsadenia okresného súdu. V súčasnosti je vo veci nariadené pojednávanie na 16. jún 2023. V ďalšom poukázal predseda okresného súdu na špecifickú situáciu týkajúcu sa ochorenia COVID-19, ktorá mala zásadný vplyv na určenie termínu pojednávania a v dôsledku ktorej bola možnosť skoršieho nariadenia pojednávania obmedzená, čo okrem iného spôsobilo aj nahromadenie ďalších spisov v súdnom oddelení pôvodnej zákonnej sudkyne pripravených na určenie termínu pojednávania. Tiež poukázal na dlhodobu nepriaznivú personálnu situáciu okresného súdu.

5.1. Zákonný sudca v podstatnom uviedol, že podanú ústavnú sťažnosť považuje za neopodstatnenú, pretože v posudzovanom prípade ide o vec skutkovo a právne zložitú, pričom od skoršieho nálezu vykonával okresný súd už ďalšie úkony priebežne. Krátko po doručení

skoršieho nálezu vydal 17. marca 2017 uznesenie, ktorým nariadil doplňujúce znalecké dokazovanie.

V dňoch 6. septembra 2017 a 12. septembra 2017 súdna znalkyňa do konania predložila rozsiahly znalecký posudok s doplnením, ku ktorému sa sporové strany vyjadrili 20. decembra 2017 a 9. apríla 2018. Následne okresný súd nariadil a vykonal štyri pojednávania (13. novembra 2018, 31. januára 2019, 18. apríla 2019 a 12. septembra 2019), na ktorých bola súdna znalkyňa vypočutá a odpovedala aj na dodatočné otázky sporových strán. Počas tohto obdobia vydal okresný súd niekoľko uznesení (o pokračovaní v konaní s právnym nástupcom, o povinnosti zložiť preddavok trov znaleckého dokazovania). Aj od posledného pojednávania okresný súd vo veci konal, keď stranám zaslal doplnenie č. 2 znaleckého posudku a vydal viacero uznesení o trovách znaleckého dokazovania.

6. V rámci repliky sťažovateľa v podaní doručenom ústavnému súdu 4. mája 2023 uviedli, že prostredníctvom ústavnej sťažnosti sa domáhajú prieskumu celkovej dĺžky konania po právoplatnosti skoršieho nálezu, a to bez ohľadu na výskyt zbytočných prietáhov v postupe okresného súdu, ktoré sa však v konaní tiež vyskytli, a súčasne preskúmania, či celková dĺžka konania, t. j. aj vrátane konania už preskúmaného skorším nálezom, predstavuje porušenie základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v rozsahu a intenzite odmietnutia spravodlivosti. Na účely namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu je potrebné skúmať dopady celkovej dĺžky konania na právo sťažovateľov na súdnu ochranu od začiatku konania až k okamihu rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti. Podľa sťažovateľov práve celková dĺžka konania – takmer 12 rokov (bez rozhodnutia vo veci samej) predstavuje podmienku na konštatovanie odmietnutia spravodlivosti. Konečné rozhodnutie vydané v rovine 12 rokov už zjavne nespĺňa svoj účel, pretože poskytnutie ochrany ohrozeným alebo porušeným právam je realizované s výrazným časovým oneskorením.

Podľa sťažovateľov argumentácia predsedu okresného súdu nespochybnila podstatu ústavnej sťažnosti a ich tvrdenia v nej uvedené. V súvislosti s nepriaznivou pandemickou situáciou sťažovateľa uviedli, že okresnému súdu nič nebránilo nariadiť nový termín pojednávania v jarých, letných a skorých jesenných mesiacoch roku 2020 a 2021, keď na všeobecných súdoch prebiehali pojednávania prakticky bez obmedzení. V roku 2022 neplatili žiadne hygienické opatrenia obmedzujúce súdy a napriek tomu nedošlo ani k jednému pojednávaniu. Sťažovatelia *„žiadnym spôsobom nechcú bagatelizovať a zľahčovať personálnu poddimenzovanosť OS BA I, no na druhej strane je potrebné si uvedomiť, že ani nedostatočné personálne obsadenie OS BA I nemá žiaden vplyv vo vzťahu k základnému právu sťažovateľov na uskutočnenie konania o ochrane nimi uplatnených práv v primeranej (alebo aspoň akceptovateľnej) lehote“*.

Opätovne poukázali na skutočnosť, že napadnuté konanie ako celok trvá už 11 rokov a 5 mesiacov, pričom od právoplatnosti skoršieho nálezu uplynulo už 72 mesiacov (t. j. 6 rokov), čo je doba, ktorú by bolo možné považovať za zjavne neprimeranú aj na účely samostatného konania. Právna neistota sťažovateľov nebola odstránená, pretože vo veci dosiaľ nebolo ani raz meritórne rozhodnuté.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

8. Predmetom konania pred ústavným súdom po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie je rozhodovanie, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní a jeho nečinnosťou, resp. neefektívnou činnosťou opätovne došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj po právoplatnosti skoršieho nálezu, ako aj o tom, či celková dĺžka napadnutého konania nepredstavuje porušenie základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010, II. ÚS 123/2022).

10. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už označených práv vychádza ústavný súd zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokovanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov (IV. ÚS 187/07, III. ÚS 241/2017, I. ÚS 477/2020, II. ÚS 573/2022). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v tomto prípade.

12. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, predmetom konania vedeného okresným súdom je rozhodovanie o uložení povinnosti žalovanej odstrániť vady bytov, nebytových priestorov a spoločných častí a zariadení bytového domu. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov, a teda sa nevymyká bežnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. V posudzovanom prípade však ide o skutkovo komplikovanejšiu vec, keď na strane žalobcov vystupuje viac osôb, majiteľov bytov v bytovom dome. Určitá skutková zložitosť veci vyplýva aj z nariadeného znaleckého dokazovania, na čo poukázal aj zákonný sudca.

V tejto súvislosti však ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že ani zložitosť sporu nezbavuje sudcu ústavnej zodpovednosti za prieťahy v konaní zapríčinené nesprávnou organizáciou práce, nečinnosťou bez relevantného právneho dôvodu alebo inými nedostatkami v činnosti súdu (I. ÚS 47/96, III. ÚS 173/03, III. ÚS 377/09).

Uvedené skutočnosti, teda faktickú zložitosť veci, ústavný súd primerane zohľadnil pri určení sumy finančného zadosťučinenia (podobne napr. IV. ÚS 135/2013).

13. Správanie sťažovateľov ako strany sporu je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd konštatuje, že v správaní sťažovateľov po právoplatnosti skoršieho nálezu nebadateľ žiadne obštrukčné konanie. Na druhej strane však neposkytnutie súčinnosti niektorých sťažovateľov ako vlastníkov bytov spôsobilo, že nemohli byť vykonané všetky úkony potrebné k spracovaniu znaleckého posudku riadne a včas, o čom svedčí napr. aj zápisnica z pojednávania z 12. septembra 2019. Takéto správanie malo určitý vplyv na plynulosť a včasnosť znaleckého dokazovania, čo sa v menšej miere podpísalo na predĺžení napadnutého konania. Túto skutočnosť ústavný súd primerane zohľadnil pri určení sumy finančného zadosťučinenia.

14. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu v posudzovanom období. Od právoplatnosti skoršieho nálezu ústavného súdu uplynulo viac ako 6 rokov. V tomto období ústavný súd nezaznamenal v postupe okresného súdu dlhšiu nečinnosť. Okresný súd vydal viacero procesných rozhodnutí, nariadil vo veci viacero pojednávaní, väčšina z nich bola zrušená (bod 5 tohto nálezu). V čase prerokovania tejto ústavnej sťažnosti nie je napadnuté konanie zatiaľ skončené. Posledné pojednávanie vo veci bolo vykonané 12. septembra 2019. Ďalšie bolo nariadené (až) na 16. jún 2023.

15. Záver o tom, či dĺžka konania je alebo nie je ešte primeraná, možno formulovať vždy s prihliadnutím na faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené, pričom pri posudzovaní dôvodnosti tvrdenia o porušení práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je nutné ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o prieťahy neodôvodnené, teda či sú pričítateľné súdu (III. ÚS 188/2020, II. ÚS 4/2021). Ústavný súd tiež pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie

ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, pre ktoré sa s'ťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 109/07, II. ÚS 178/2020).

16. Opakovane ako v skoršom náleze možno postup okresného súdu v posudzovanom období aj vzhľadom na celkovú dĺžku konania považovať za neefektívny. Odročovanie pojednávanií s výnimkou dvoch v súvislosti s pandemickou situáciou možno v kontexte danej veci hodnotiť jednoznačne ako nehospodárne konanie a nemožno akceptovať, že vo veci samej okresný súd ešte stále nerozhodol. Uvedené je ešte zvýraznené aj príkazom konať, ktorý vyslovil ústavný súd v skoršom náleze. Okresný súd nedokázal svoju činnosť organizovať tak, aby čo najskôr odstránil stav právnej neistoty s'ťažovateľov. Z ústavnoprávneho hľadiska ústavný súd nemohol akceptovať doterajšiu dĺžku tohto konania, aj keď sa okresný súd bránil objektívnymi okolnosťami majúcimi za následok vznik priet'ahov v konaní.

17. Otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní (I. ÚS 19/00, III. ÚS 399/2011). Nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku štát nezabavujú zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní.

18. Postup okresného súdu v napadnutom konaní po právoplatnosti skoršieho nálezu nie je možné považovať za súladný so základným právom s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a zistené priet'ahy dosahujú ústavnoprávnu relevanciu, preto rozhodol o porušení základného práva s'ťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

19. Vo vzťahu k námietke s'ťažovateľov o porušení ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd uvádza, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru. Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (obdobne napr. II. ÚS 71/97, IV. ÚS 195/07, III. ÚS 24/2010).

20. K s'ťažovateľmi namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému malo dôjsť predovšetkým v dôsledku neprimeranej dĺžky napadnutého konania, ústavný súd poznamenáva, že v systematike ústavy sú primeraná celková dĺžka, rýchlosť a plynulosť súdneho konania obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a nie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. K vysloveniu porušenia základného práva na súdnu ochranu

z týchto dôvodov však napriek tomu môže dôjsť v prípade, ak namietané zbytočné priet'ahy (spôsobené neodôvodnenou nečinnosťou alebo neefektívnou a nesústredenou činnosťou), ako aj celková doterajšia dĺžka preskúvaného súdneho konania signalizujú, že v postupe súdu došlo k pochybeniam takej intenzity, že s ohľadom aj na ďalšie konkrétne okolnosti posudzovanej veci (najmä predmet konania, teda to, čo je pre s'ťažovateľa v stávke) možno uvažovať o odmietnutí spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 242/07 – *a contrario*). Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že vykonanie spravodlivosti s neprimeraným oneskorením vo svojej podstate ohrozuje základné právo na súdnu ochranu, a tým aj dôveryhodnosť justície (m. m. IV. ÚS 184/2010, IV. ÚS 13/2018).

21. Z hľadiska právnej a faktickej zložitosti veci, jej významu pre s'ťažovateľov a skutočnosti, že od podania žaloby uplynulo takmer 12 rokov bez jej meritórneho prieskumu a vydania aj len neprávoplatného rozhodnutia vo veci samej, keď je okresný súd stále len vo fáze ozrejmovania výsledkov znaleckého posudku, ústavný súd zastáva názor, že uvedený stav je nezlučiteľný s požiadavkami vyplývajúcimi z podstaty základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Dlhodobo trvajúce súdne konanie bez právoplatného rozhodnutia vo veci samej totiž vo svojej podstate možno kvalifikovať vo vzťahu k s'ťažovateľom ako odmietnutie spravodlivosti (*denegatio iustitiae*). Rezumujúc všetky skutočnosti vo veci s'ťažovateľov, ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo aj k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

22. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. V posudzovanej veci ústavný súd v zhode so svojou judikatúrou (III. ÚS 158/07, III. ÚS 74/2010, II. ÚS 286/2018) neprikázal okresnému súdu, aby vo veci konal, pretože táto povinnosť mu už bola uložená skorším nálezom ústavného súdu vydaným vo veci ústavnej s'ťažnosti s'ťažovateľov (aj iných) v postavení žalobcov na priet'ahy v totožnom súdnom konaní. Na základe uvedeného ústavný súd o tomto návrhu s'ťažovateľov rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto nálezu.

23. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže priznať s'ťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, ak o to požiadal. Z § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

24. S'ťažovatelia sa domáhajú priznania primeraného finančného zadost'učinenia proti okresnému súdu každému v sume 7 800 eur, pričom poukazujú na skutočnosť, že v ich veci ani napriek zjavne neprimeranej dĺžke konania nedošlo k odstráneniu stavu právnej neistoty, čím u s'ťažovateľov stále

dochádza k pocitom bezmocnosti a márnosti z nespravodlivosti z nemožnosti včasnej a účinnej ochrany svojich práv v súdnom konaní.

25. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, I. ÚS 257/08). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných aj EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

26. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, zohľadňujúc závery skoršieho nálezu, berúc do úvahy predmet napadnutého konania a všetky okolnosti daného prípadu ústavný súd považoval priznanie sumy 3 000 eur každému zo sťažovateľov za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku tohto nálezu).

27. S účinnosťou od 1. júna 2023 vstupujú do platnosti viaceré zmeny v organizácii všeobecných súdov, ich príslušnosti a obvodov (tzv. nová súdna mapa). Podľa § 18n ods. 2 zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (v znení zákonov č. 428/2004 Z. z. a č. 757/2004 Z. z.) v znení neskorších predpisov prechádza od 1. júna 2023 výkon súdnictva v ostatných veciach (teda v iných ako trestnoprávných, rodinnoprávných a obchodnoprávných veciach) z Okresného súdu Bratislava I na Mestský súd Bratislava IV. Na základe uvedeného ústavný súd uložil povinnosť zaplatiť finančné zadosťučinenie a náhradu trov právneho zastúpenia Mestskému súdu Bratislava IV.

V.

Trovy konania

28. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Sťažovatelia si uplatnili nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom za tri úkony právnej služby.

29. Ústavný súd priznal sťažovateľom trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

30. Ústavný súd znížil odmenu za poskytovanie právnych služieb. Vzhľadom na to, že právny zástupca zastupoval sťažovateľov v konaní pred ústavným súdom o jednej ústavnej sťažnosti, v ktorej sa argumentácia vzťahuje na všetkých sťažovateľov rovnako, v podstatnej miere boli znížené nároky na prípravu zastupovania a spísanie ústavnej sťažnosti či repliky. V konečnom dôsledku aj právny zástupca v replike uviedol (body 28 a 29, pozn.), že v súvislosti s podaním tejto ústavnej sťažnosti oslovil (iba) kontaktnú osobu sťažovateľov.

Pri tomto znížení náhrady uplatnených trov ústavný súd vychádzal z § 73 zákona o ústavnom súde regulujúceho trovy konania na ústavnom súde. Predmetné ustanovenie svojou štruktúrou (vzťah odsekov 1 a 3) vytvára koncept založený na východisku, podľa ktorého účastník konania na ústavnom súde v zásade sám znáša trovy takeého konania a len v odôvodnených (i) prípadoch ústavný súd môže (ii) podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Zákon o ústavnom súde nestavia právo na náhradu trov konania do nárokovateľnej polohy, ako to je v iných druhoch regulovaných právno-aplikačných procesov (napr. civilné sporové konanie, správne súdne konanie, exekučné konanie). Ústavný súd teda disponuje širokým priestorom na úvahu, či vôbec priznať náhradu trov konania, a ak áno, v akom rozsahu. V posudzovanej veci tento priestor ústavný súd využil na redukciu uplatnenej náhrady trov konania, a to vzhľadom na už konštatované špecifiká (veľký počet sťažovateľov zastúpených rovnakým právnym zástupcom) súdnej veci (obdobne III. ÚS 112/2021, II. ÚS 467/2021).

31. Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov konania za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a replika k vyjadreniu okresného súdu). Za tieto úkony uskutočnené v roku 2023 patrí odmena v sume trikrát po 208,67 eur a režijný paušál v sume trikrát po 12,52 eur. Tieto trovy právneho zastúpenia v sume 663,57 eur, keďže právny zástupca je aj platcom dane z pridanej hodnoty, sa v danom prípade zvyšujú o 20 %. Celkove teda trovy právneho zastúpenia predstavujú sumu 796,28 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

32. Priznanú náhradu trov konania je Mestský súd Bratislava IV povinný uhradiť na účet právneho zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. júna 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu